

PLAV, okr. České Budějovice, Jihočeský kraj

Pravěké mohylové pohřebiště

1600–50 př. Kr.

Význam: Zajímavé mohylové pohřebiště jihočeské oblasti, významné naleziště z hlediska dějin oboru.

Historie: *Mohylník u Plavu objevil někdy před r. 1865 p. Kotka z Českých Budějovic. Oznámil nález „kopenců“, které pokládal za pohanské hroby, českobudějovickému obchodníkovi a milovníku starožitností F. Stulíkovi, který začal na jaře r. 1866 z pověření Archeologického sboru Musea království Českého s jejich výzkumem. Stulík byl zručný kreslír a ještě před výzkumem (v r. 1865) pořídil druhý nejstarší plán mohylníku u nás vůbec – první byla skica pohřebiště u Ratají na Tábořsku, kterou načrtl jeho kolega, průkopník *archeologického výzkumu *mohyl v jižních Čechách J. K. *Hraše. Ten se v srpnu téhož roku ke Stulíkovi přidal a postupně

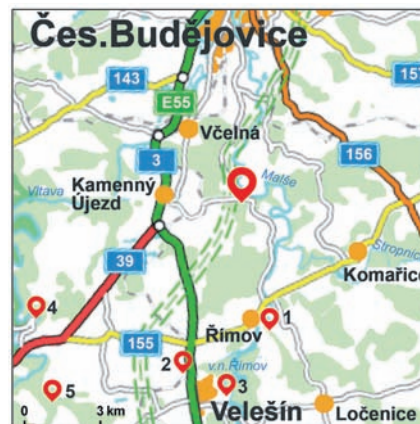
spolu prokopali u Plavu 23 mohyly. Následovaly další výzkumy a poslední mohyla byla prokopána v r. 1893, čímž byl odborný potenciál lokality v podstatě vyčerpán; charakter mohylového pohřebiště nicméně zůstal zachován.

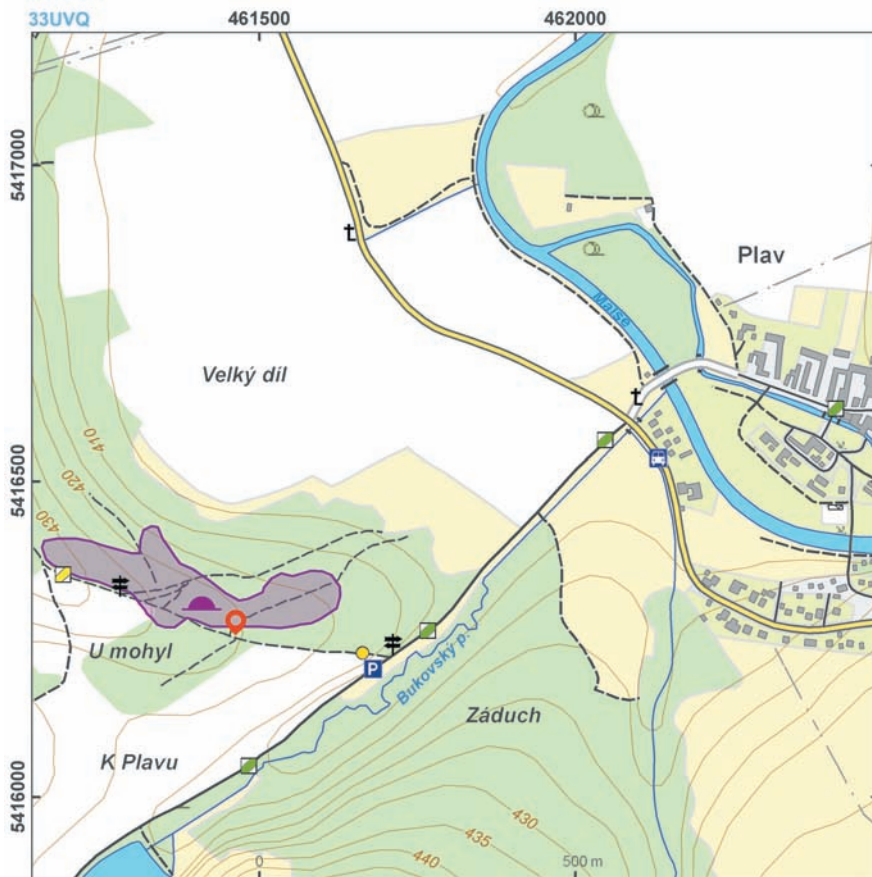
V době svého objevu byly náspy považovány za „keltické, podél nichž byly později mohyly slovanské nasypány“. Novější výzkumy tento předpoklad potvrdily jen částečně: mohyly pocházejí totiž ze střední doby bronzové a z doby halštatské; laténské neboli „keltské“ nálezy (např. železné nůžky, bronzový kruh a zlomek železného meče, patrně i se spálenými pozůstatky těl) byly do plášťů starších mohyl vloženy až dodatečně.

Podobně jako u jiných mohylových pohřebišť jižních Čech nebylo pohřbívání průběžné, byť celkově trvalo po dlouhou dobu. K přerušení

↑ Jedna z dobře zachovalých mohyl plavského pohřebiště. Foto V. Turek, 2014.

□ Plán lokality podle Beneš A. a kol. 1999; upravil Č. Čižecký.

tohoto zvyku došlo koncem mladší a během pozdní doby bronzové, kdy se pohřbívalo do plochých žárových hrobů bez mohylových náspů. Na počátku doby halštatské bylo užívání mohylníku obnoveno, a trvalo pak až do počátku laténského období.

Plavské mohyly je možné rozdělit na starší a mladší podle jejich obsahu a snad i umístění. Jak si již první výkopci všimli, obsahovala východní část mohylníku hroby ze střední doby bronzové, zatímco část západní patřila halštatskému období

a přechodu k němu. Pohřby z doby bronzové byly doprovázeny nádobami a bronzovými předměty, především soubory šperků. Pohřební výbava žárových hrobů halštatského období pak zahrnovala kromě nádob a bronzových *artefaktů i předměty železné, především šperky a součásti oděvu.

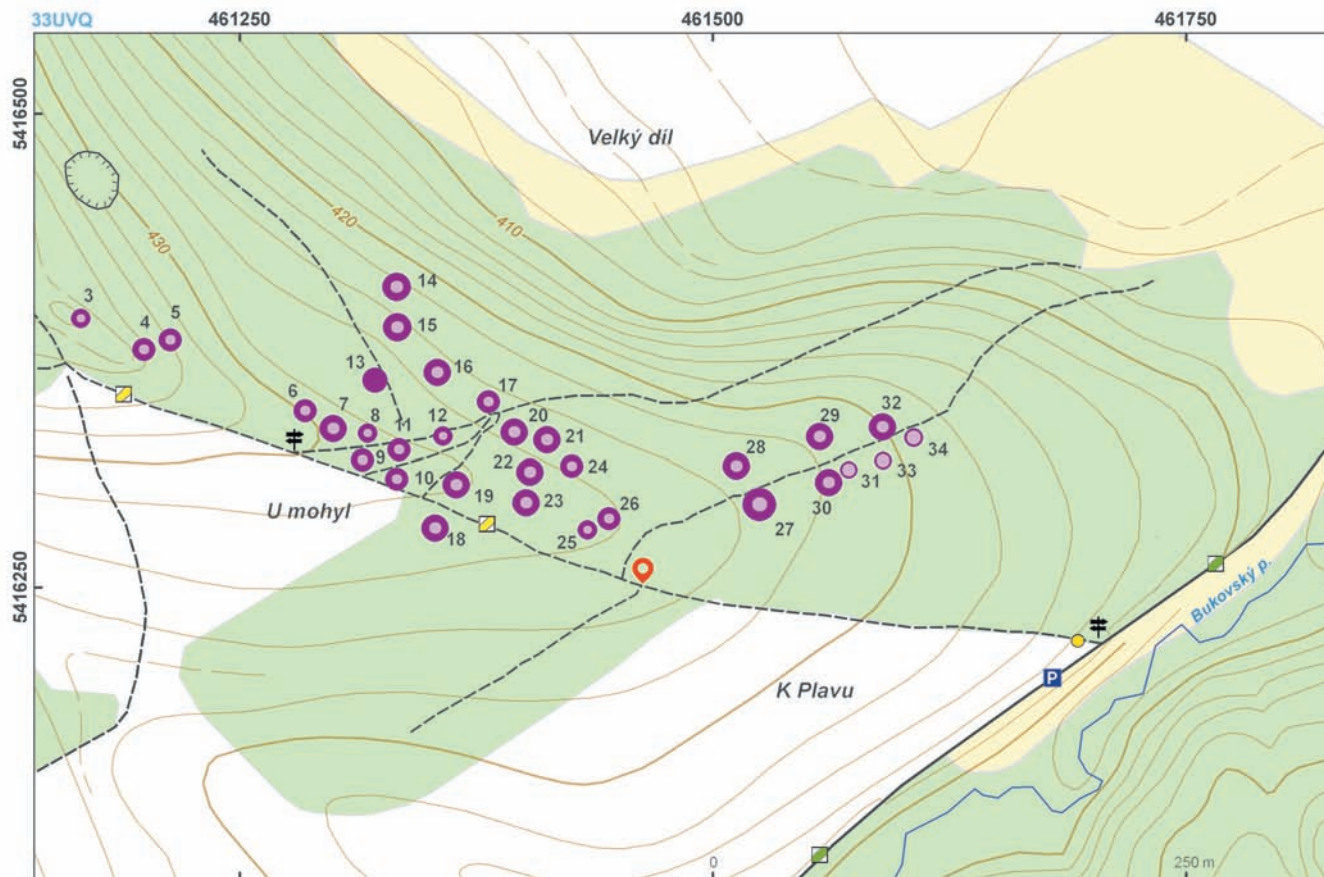
Mohyla původně označená jako č. III (dnes pod č. **27?**) a popsaná jako největší obsahovala bohatý pohřeb se zachovalými pažními a loketními kostmi, mezi nimiž se našly zbytky jakéhosi koženého oděvu

pošitého různě velkými bronzovými pukličkami, přichycenými ke kůži koženými řemínky. Nad kůží byly zachyceny ještě části zetlelé dřevěné desky, patrně pozůstatku pohřební komory. Ta zabránila větší destrukci nálezů, kterou by byl jinak způsobil tlak zeminy. Fragmenty podobného oděvu byly nalezeny i v mohyle původně označené č.I. V obou mohylách se bezpochyby nacházely pohřby významných jedinců, podle Stulíka a Hrašeho „vůdců neb hrdin znamenitých vynikajících osobou i nádherou nad ostatními“, ve skvostném oděvu, který se třpytil bronzovým leskem.

Nálezy organických hmot jsou v prostředí kyselých půd jižních Čech velmi vzácné a lze si jen postesknout, že k výzkumu nedošlo až v dnešní době. Moderní metody by z organických součástí oděvu i pohřební komory dokázaly vytěžít velké množství informací (nehledě na přesné *datování nálezů pomocí *radiokarbonové či *dendrochronologické metody) a současně konzervační postupy by byly zajistily jejich uchování. Naproti tomu dnes máme k dispozici již jen Stulíkův náčrt situace na příloženém obrázku.

Další informace o pohřebních zvycích stejných období obsahují hesla →Hvozďany u Bechyně, →Řepeč, →Velká Dobrá a →Sepekov.

Popis: Pohřebiště leží jihozápadně od vesnice Plav na mírném zalesněném návrší na levém břehu Malše. Je umístěno tak, „aby rodové jich měli poslední odpočinek na místě slunečném, s něhož by bylo vidět po okolí“, což je ostatně typická poloha pro mnoho pravěkých mohylníků. Dnes roste v místě mohylového pohřebiště

vyšoký les, a viditelnost mohyl je proto dobrá.

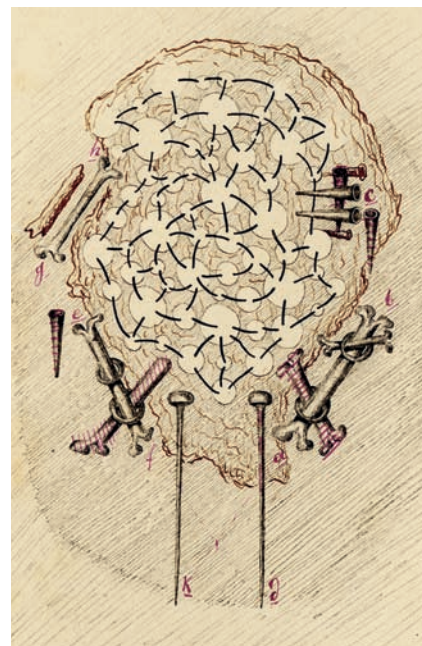
Náspy se většinou skládají z kamenného jádra (skříňky, kužele nebo obložení pohřbu) krytého hlinitým pláštěm; objevují se i *kamenné větve po jejich obvodu. Hlína a kameny jsou u jednotlivých mohyl použity v různém poměru, patrně podle místních podmínek; nelze však vyloučit ani to, že množství kamene a hlíny odpovídalo významu zemřelého. Velikost náspů nesouvisí ani s jejich stářím, ani s bohatstvím výbavy

a i v řadě dalších podrobností se mohly vzájemně lišily.

Nejstarší plánek mohylníku byl zhotoven, jak bylo uvedeno, již v r. 1865 a dodnes udivuje svou přesností a smyslem pro detail. Vadu na kráse mu způsobuje pouze fakt, že výkopci mohylníku nepoužili při evidenci nálezů čísla mohyl uvedená na plánu, a proto dnes nelze jednoznačně určit, ze kterých náspů konkrétní předměty pocházejí. Víme jen, že mohly ve východní části nálezště byly bohatší a že od ostatních tuto

skupinu odděluje asi 70 m široký prázdný prostor.

Na Stulíkově plánu je zakresleno 29 mohyl, dvanáct z nich bylo v době výzkumu zřejmě již porušeno staršími průzkopy, které v mohylách vytvořily prohlubně (autor nákresu je na plánu vyznačil kroužkem nebo půlkroužkem). V současnosti evidujeme 35 mohyl, z toho 4 nejisté. Dnešní průměr náspů se pohybuje mezi 6 až 17 m, avšak výška 4 m, kterou uvádí Stulík, se do dnešních dnů u žádného nedochovala. [dd]

Literatura: Hraše – Stulík 1868; Dubský 1949; Sklenář 1983; Beneš A. a kol. 1999; Jiráň a kol. 2008; Chvojka – Michálek 2011.

Navigační bod: N 48°53'52.82", E 14°28'27.06" (vstup na lokalitu).

Přístup: Z doporučeného místa parkování u rozcestníku „Na Plavnickém potoce“ po žluté turistické značce k rozcestníku „U mohyl“ a k lokalitě.

Rizika: Žádná.

Okolí: [1] Branišovice u Římovu (CB), hradiště: N 48°51'14.73", E 14°29'53.39" (5,2 km).

[2] Prostřední Svince-Holkov (CK), kamenný most koněspřežné dráhy: N 48°50'22.54", E 14°27'09.72" (6,8 km).

[3] Sedlec (CB), zřícenina hradu Velešín: N 48°49'55.24", E 14°28'46.52" (7,4 km).

[4] Zlatá Koruna (CK), cisterciácký klášter: N 48°51'18.52", E 14°22'15.10" (9,0 km).

[5] Chabíčovice (CK), rýžovnické sejpy na Jíleckém potoce: N 48°49'40.88", E 14°22'32.51" (10,7 km).

↑ Stulíkova kresba pohřbu s „koženým oděvem“ – rekonstrukce rozložení nálezu v mohyle, výřez „Obrazu II“. Obsahuje ručně psanou poznámku: „Co je červeně přetřeno neplatí, stalo se to jen omylem“. Archiv NM, fond RNM-SNM – Archeologický sbor, inv. č. 300 300/5.

↖ Plánek mohylníku od F. Stulíka. Archiv NM, fond RNM-SNM – Archeologický sbor, inv. č. 300 300/8.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.